

KINNITATUD
Keskkonnaameti
20.12.2023
korraldusega nr 1-3/23/683

Krassi loodusala (Krassi saare hallhülge püsielupaiga) kaitsekorralduskava

Hallhüljes (*Halichoerus grypus*). Foto: Keskkonnaamet.

Sisukord

1. Ala iseloomustus	4
1.1 Uuritus ja seire	7
2. Kaitseväärtused ja kaitse eesmärgid	9
3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused	12
3.1. Külastuskorraldus ja tähised.....	15
Kasutatud andmeallikad	16

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)

Kaitse eesmärk – kaitseväärtuse soovitud seisund

KeA – Keskkonnaamet

KE – jah/ei: liik või elupaigatüüp kas vastavalt on/ei ole nimetatud ala kaitse-eesmärgina

KAUR – Keskkonnaagentuur

KKK – kaitsekorralduskava

LKS - looduskaitseseadus

PEP – püsielupaik

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

SKV – sihtkaitsevöönd

SDF – Natura standardandmebaas

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks) (looduslik areng)

1. Ala iseloomustus

Loodusala nimi ja kood	Krassi loodusala (EE0010154)
Loodusale jäävad kaitstavad loodusobjektid	Krassi saare hallhülge püsielupaik (KLO3000092)
Pindala (ha)	80,3 ha (maismaa osa 0,6 ha ja mereosa 79,7 ha)
Asukoht ja piirid	Harju maakond, Lääne-Harju vald, Laoküla Leitav Keskkonnaportaalist
Kaitsekord	Keskkonnaministri 20. detsembri 2005. a määrus nr 78 „ Hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri ”, § 14, 50 Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korraldus nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” , punkti 2 alapunkt 135
Koostaja nimi	Lissel Tanni
Koostamise aasta	2023
Kaitsekorralduskava koostamise kord	Keskkonnaministri 2. novembri 2022. a määrus nr 50 „ Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine ”

Krassi loodusala moodustub Krassi väikesaarest ja seda ümbritsevast kariderohkest merealast, mis on hallhülge elupaik. Ala kaitse tagatakse läbi loodusliku arengu.

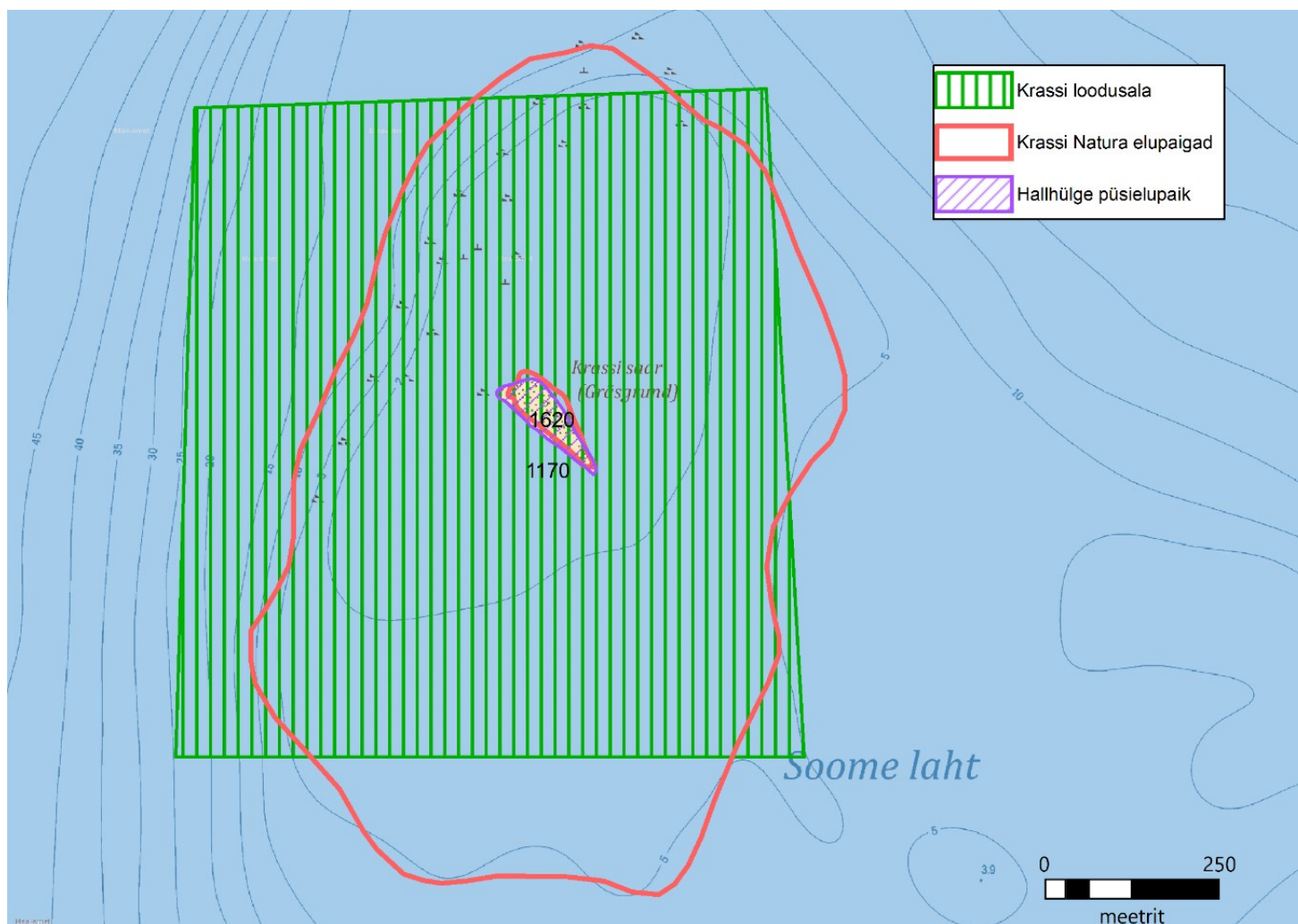
Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Krassi loodusala (Krassi saare hallhülge püsielupaiga) kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja uuendatakse põhjendatud juhtudel väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest.

2023. aasta juunis esitas Eesti Ornitoloogiaühing ettepaneku uute linnualade siseriikliku kaitse alla võtmiseks, üheks kavandatavaks linnualaks on Krassi.

Joonis 1. Krassi loodusalale jäävad Natura elupaigad, hallhülge püsielupaik ja sihtkaitsevööndi piirid (piirid: EELIS, juuli 2023; aluskaart: Eesti Põhikaart, Maa-ameti WMS kaardirakendus, juuli 2023).

Joonis 2. Krassi loodusalal ja sellest välja jääva Natura elupaigatüübi piirid (piirid: EELIS, juuli 2023; aluskaart: Eesti Põhikaart, Maa-ameti WMS kaardirakendus, juuli 2023)

1.1 Uuritus ja seire

Inventuurid ja uuringud

Krassi looduslal on kahte erinevat tüüpi LoD¹ I lisas nimetatud elupaiku, kokku 58,8 ha. Karide elupaigatüüp (1170)² määrati aastal 2004 „Mereelupaigad 2004” projekti raames (inventeerija Georg Martin). Elupaigatüübi esinduslikkus on hindamata, kuna elupaik määrati modelleerimise teel. 2014. aastal inventeeriti projekti „Rannikelupaikade kaardistamine 2014–2015” raames alal olev elupaigatüüp väikesaared ning laiud (1620; inventeerijateks Urve Ratas, Reimo Rivis ja Laimdota Truus).

Alal on registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluva hallhülge (*Halichoerus grypus*) ja II kaitsekategooriasse kuuluva linnuliigi kirjuhaha (*Polysticta stelleri*) elupaik. Hallhülge esinemine kaardistati esmalt 2001. aastal (arvukus märkimata, vaatleja Ivar Jüssi). Alates 2010. aastast on tehtud iga-aastaselt hallhülge vaatlusi (vaatlejad Ivar Jüssi ja Mart Jüssi). Vaatluste ajal on hallhüljeste arvukus jäänud vahemikku 2–81 isendit. Viimane kinnitatud vaatlus toimus 06.06.2023, mil loendati 79 hallhülge isendit.

Riiklik seire

Krassi looduslal viiakse läbi riikliku keskkonnaseire programmi hallhülge seire³.

2000. aasta riikliku hallhüljeste seire aruandes on välja toodud, et Krassi PEPi arvukusandmed puuduvad 1989., 1991., 1994., 1995., 1998., 1999. ja 2000. aasta kohta, sest vaatlusi ei toimunud. Teistel aastatel selles ajavahemikus leiti Krassi väikesaarelt kuni 10 hallhülge isendit aastas. Lisaks on 2004. aasta riiklikus hallhüljeste seire aruandes kirjas, et Krassi PEPi kohta puuduvad andmed 2001., 2002., 2003. ja 2004. ja 2005. aasta kohta. 2006. aastal on märgitud arvukuseks 1 isend, 2007. aastal 10 isendit, 2008. ja 2009. aastal 0 isendit, 2010. aastal 10 isendit, 2011. aastal 15 isendit, 2012. aastal 5 isendit, 2013. aastal 9 isendit, 2014. aastal 0 isendit, 2015. aastal 12 isendit, 2016. aastal 16 isendit. 2017. aastal varieerub sõltuvalt vaatluskuupäevast isendite arv 2–17 vahel, 2018. aastal märgiti 28.05 9 isendit ja 30.05 66 isendit. 2019. aastal varieerub hallhüljeste arvukus 51–66 isendi vahel. 2020. aastal varieerub sõltuvalt vaatluskuupäevast isendite arvukus 0-12 vahel. 2021. aastal on isendite arv 49–81 ning 2022. aastal 56–57. (KESE, 2023)

Lisaks toimub Krassi looduslal riikliku keskkonnaseire programmi raames rannikumere ohtlike ainete seire⁴ ja kesktalvine veelinnuloendus.

---

¹ [Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ](#)

² Sulgudes on siin ja edaspidi ka itsta va elupaiga tüübi koodinumbrer vastavalt loodusdirektiivi I lisa le.

³ [Hallhülge seireprogramm](#)

⁴ [Rannikumere ohtlike ainete seireprogramm](#)

Inventuuride ja uuringute vajadus

Hiljutisi kaitstavate elupaigatüüpide inventuure alal ei ole tehtud ning selleks ei ole lähiajal ka vajadust. Karid, laiud ja väikesaared, mis moodustavad u 72% loodusalast, on mõjutatud ennekõike looduslikest teguritest, nt tuulest ja lainetusest. Andmete uuendamist kavaga ei planeerita, kuivõrd olemasolev andmestik peab üldjuhul paika.

Tööde tellimist elustiku täiendavateks uuringuteks käesoleva kaitsekorralduskava raames ei planeerita, kuna hallhülge seire toimub riikliku seire raames.

Oluline on jätkata riiklike seiretega. Riiklik seire kuulub I prioriteeti ning korraldajaks on Keskkonnaagentuur. Tegevus toimub riikliku seirekava järgi.

2. Kaitseväärtused ja kaitse eesmärgid

Krassi loodusala kaitse-eesmärgid on LoD I lisas nimetatud elupaigatüübid ning II lisas nimetatud loomaliik (Tabel 1). Loodusala kaitse-eesmärkideks olevad elupaigatüübid on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 2004. aasta korraldusega⁵. Loodusala kaitse-eesmärgiks on elupaigatüüpide karid (1170) ja väikesaared ning laiud (1620) kaitse, samuti hallhülge (*Halichoerus grypus*) ja tema elupaiga kaitse. Hallhülge ja tema elupaiga siseriiklik kaitse on kinnitatud keskkonnaministri 2005. aasta määrusega⁶.

Elupaigatüüpe siseriiklikult ühegi ala kaitse-eesmärgiks seatud ei ole. Elupaigatüübid on vaja seada siseriiklikuks kaitse-eesmärgiks. Elupaigatüüp karid jääb mõnel määral loodusala piiridest välja – kavas lähtuti elupaiga pindala arvutamisel ja kaitse eesmärkide seadmisel loodusala piiridesse jäävast elupaigast (joonised 1–2).

Liigi tegevuskava järgi on hallhüljes Läänemere alal vabalt liikuv hülge liik, kes kasutab lesiladena veepinnast kõrgemale ulatuvaid, reeglina taimkatteta saari (KeA, 2011). Antud liik liigub pigem karjaga, mistõttu toob see kaasa ka suured kõikumised lesilal vaadeldavate isendite arvus lühema aja lõikes. Krassi väikesaar on hallhüljestele sobiv elupaik.

---

⁵ Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 [korraldus nr 615](#) „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri”

⁶ Keskkonnaministri 20.12.2005 [määrus nr 78](#) „Hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”

Tabel 1. Krassi loodusala kaitseväärtuste koondtabel (kooslused)

Kaitseväärtus ⁷	Seisund ⁸ (pindala/esinduslikkus)	Kaitse eesmärk ⁹	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ¹⁰	Panus üldpindalasse / SDF-i (%) ¹¹
Karid (1170) LoA – ja, LoD – I	58,2 ha / C ¹²	Elupaigatüübi säilitamine 58,2 ha-l	<ul style="list-style-type: none"> • Merereostus • Looduslikud protsessid 	<ul style="list-style-type: none"> • Looduslikule arengule jätmise • Meetmeid ei kavandata, need tulenevad veemajanduskavast¹³ 	Elupaigatüübi säilimine 58,2 ha suurusel alal esinduslikkusega vähemalt B	0,03 / 0,9
Väikesaared ja laiud (1620) LoA – ja, LoD – I	0,6 ha / C	Elupaigatüübi säilitamine 0,6 ha-l			Elupaigatüübi säilimine 0,6 ha suurusel alal esinduslikkusega vähemalt B	0,04 / 0,05

⁷ LKS – kaitsekategooria looduskaitseaduse alusel;

LoD – loodusdirektiivi lisa number;

LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk

⁸ Elupaigatüübi esinduslikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne

⁹ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050.

¹⁰ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant.

¹¹ 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/report/>) Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide / kõikide SDF-i kantud elupaigatüüpide pindalast.

¹² Elupaikade esinduslikkused on võetud [2015. a SDF-i](#) alusel.

¹³ Veemajanduskava: <https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#veemajanduskavade-do>

Tabel 2. Krassi loodusala kaitseväärtuste koondtabel (liik)

Kaitseväärtus	Seisund	Kaitse eesmärk	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus
Hallhüljes (<i>Halichoerus grypus</i>) LKS– III, LoD – II, LoA – ja	2013–2023 keskmiselt 40 isendit aastas.	Mereala ja saar on säilinud liigile sobiliku elupaigana, mida kasutab vähemalt 20 hallhüljest.	<ul style="list-style-type: none"> • Häirimine inimeste poolt • Kalavarude halb seis • Hukkumine kalavõrkudes • Sigimise osaline ebaõnnestumine soojadel talvedel 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaitse-eeskirjaga on keelatud inimeste viibimine saartel ja püsielupaiga sihtkaitsevööndis 1. aprillist 1. juulini. • Liigi ja tema elupaiga seisund sõltub looduslikest tingimustest. 	Mereala ja saar on säilinud liigile sobiliku elupaigana, mida kasutab vähemalt 20 hallhüljest, arvukuse trend on stabiilne või tõusev.

3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused

Vajalike tegevuste tabelisse (Tabel 3) on koondatud tööd, mis on vajalikud tabelites 1 ja 2 seatud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Tabelit võidakse tulevikus täiendada.

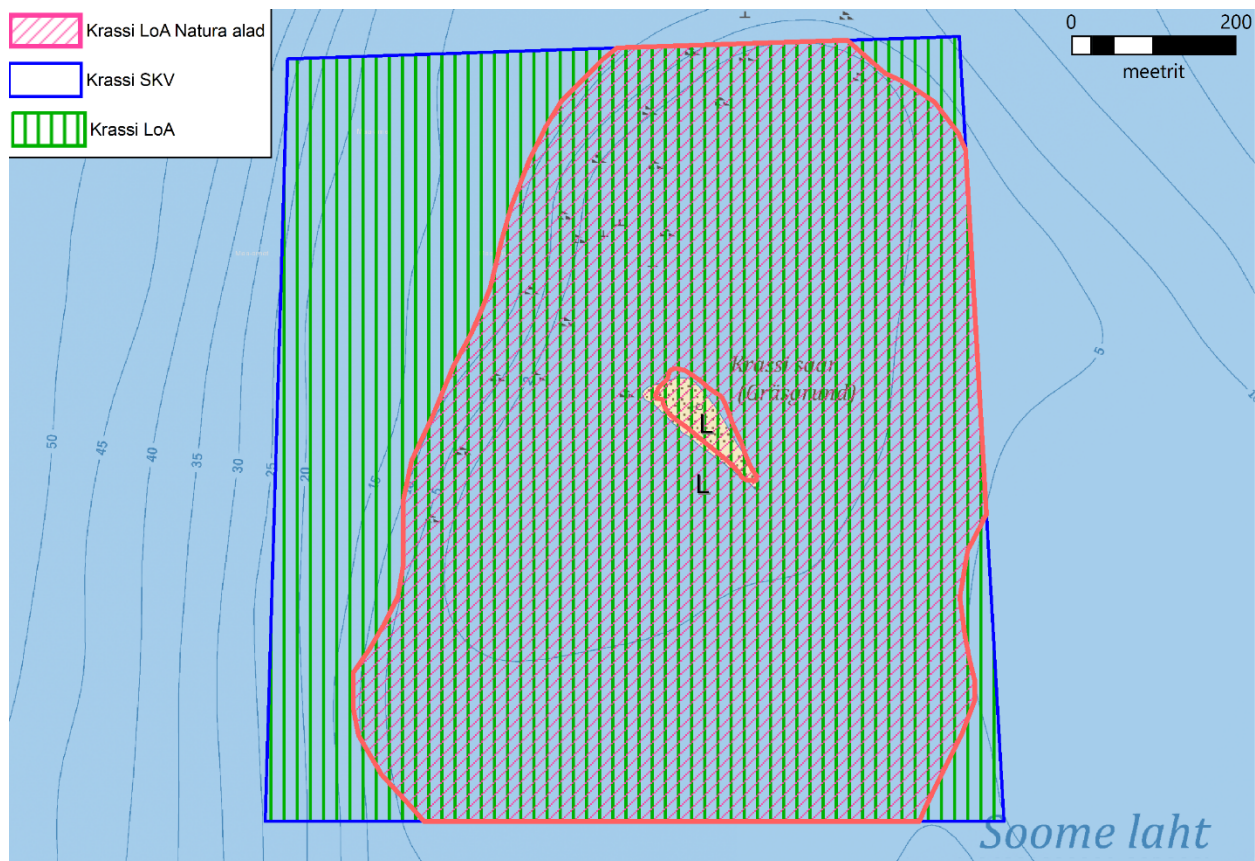
Tabelid on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 3. Vajalikud tegevused aastaks 2033

Jrk	Tegevuse nimetus	Maht	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Inventuurid, seired, uuringud						
1	Hallhülge seire (lennuloendused)		Riiklik seire	KAUR	I	Korduv tegevus vastavalt riikliku seire kavale
2	Mereseire		Riiklik seire	KAUR	I	Korduv tegevus vastavalt riikliku seire kavale
Taristu, tehnika ja loomad						
3	Loodusala tähistamine (liikumiskeeld)	1 keskmine tähis	Kaitsealuste objektide tähistamine, tähiste paigaldamine	RMK	I	2025
4	Loodusala tähise hooldamine	1 keskmine tähis	Kaitsealuste objektide tähistamine, tähiste hooldamine	RMK	II	Pärast paigaldamist igal aastal vastavalt vajadusele

Kavad, eeskirjad						
5	Kaitsekorralduskava andmete ülevaatamine ja vajadusel uuendamine		Tegevuskava	KeA	I	1 kord kümne aasta jooksul
6	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine		Tegevuskava	KeA	I	1 kord kümne aasta jooksul
7	Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine (linnuala, elupaigatüübid siseriiklikuks eesmärgiks)		Kaitsekorra muutmine	KeA, KliM	I	2025

Joonis 3. Krassi loodusala tegevused. L tähistab looduslikule arengule jätmist. (aluskaart: Eesti Põhikaart, Maa-ameti WMS kaardirakendus, seisuga august 2023).

3.1. Külastuskorraldus ja tähised

Krassi looduslalal puudub külastustaristu ning käesoleva kaitsekorralduskavaga seda ka ei planeerita.

Loodusala ei ole tähistatud, seega tuleb Krassi saarele paigutada tähis märkusega liikumiskeeld 1. aprillist kuni 1. juulini. Vastav info liikumispiirangute kohta on kättesaadav Maa-ameti geoportaalil: <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/looduskaitse>. Tähise seisukorda tuleb regulaarselt kontrollida ning vajadusel asendada kulunud, lõhutud või amortiseerunud tähis uuega.

Tähise paigaldamine ning selle kontrollimine on vastavalt I ja II prioriteediga töö. Loodusala tähistamist korraldab RMK¹⁴.

---

¹⁴ Riigimetsa Majandamise Keskus

Kasutatud andmeallikad

Eesti Looduse Infosüsteem (*EELIS*). Keskkonnaagentuur. Kättesaadav: https://infoleht.keskkonnainfo.ee/default.aspx?state=2;572247461;est;eelisand;;&comp=objre&sult=rahvala&obj_id=-287733999

Keskkonnaministri 20. detsembri 2005. a määrus nr 79 „Hallhülge ja viigerhülge püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13299788>

Keskkonnaseire Infosüsteem (*KESE*). Kliimaministeerium. Kättesaadav: <https://kese.envir.ee/kese/welcome.action>

Paal, J. (2004). *Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo.

Paal, J. (2007). *Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat*. Tallinn: Auratrükk.

Hallhülge (*Halichoerus grypus*) kaitse tegevuskava, 2011. Keskkonnaamet. Kättesaadav: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwih-9H-rq6AAxUylMMKHf2IAj0QFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fkeskkonnaamet.ee%2Fmedia%2F4284%2Fdownload&usg=AOvVaw16Ceb7He5bVUUFu-Affg7C&opi=89978449>

Standardandmevorm. Krassi. Natura standardandmebaas. Kättesaadav: <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=EE0010154>